

IMPLINIRI BĂCAUANE ÎN DOMENIUL MUZEISTIC (1965—1985)

de VASILE FLOREA

Instituție culturală de profil, Complexul muzeal județean Bacău îndeplinește funcții multiple, orientate prioritar spre cercetarea științifică, creșterea, conservarea și valorificarea muzeistică și cultural-educativă a patrimoniului cultural național. Un moment decisiv în accelerarea cercetării științifice, ca sursă importantă de creștere a patrimoniului cultural, a fost marcat de istoricele hotărâri ale Congresului al IX-lea al P.C.R., hotărâri care cuprind prevederi clare despre rolul cuceririlor revoluției tehnico-științifice în procesul tot mai complex de edificare a societății socialiste pe pământul României. Deschizând noi orizonturi, Congresul al IX-lea al P.C.R. a trasat liniile de forță ale procesului de fuărire a societății socialiste multilateral dezvoltate, concept definit cu strălucire de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la Congresul al XI-lea al P.C.R.

Noua concepție privind rolul revoluției din domeniul științei și tehnologiei, statuarea definitivă a rolului științei ca factor nemijlocit de producție, direcționarea cercetării științifice, fundamentale și aplicative, spre obiectivele majore ale producției de bunuri materiale și spirituale, au constituit fundalul stimulativ de implicare profundă a instituțiilor muzeale în cercetarea trecutului istoric, a valorilor artistice și literare, a studiului florei și faunei regionale, în vederea constituirii colecțiilor muzeale, instrumente deosebit de valoroase în educația științifică, revoluționară și patriotică a tinerii generații. Astfel, Complexul muzeal județean Bacău, constituit din secțiile de istorie, artă și științele naturii, precum și compartimentele Vivariu și Observatorul astronomic, s-a integrat acestui multiplu efort de înfăptuire a sarcinilor trasate de partid, de creștere a contribuției sale în formarea omului nou. Consecința firească a acestor deschideri revoluționare a fost lărgirea sensibilă și de o mai bună calitate a cercetării arheologice și istorice, a fenomenelor de cultură și civilizație și, pe baza adâncirii cunoașterii lor, s-a procedat la o integrare mai organică a istoriei locale în Istoria națională.

Pe teritoriul județului Bacău s-au descoperit așezări paleolitice, foarte numeroase așezări neolitice, dintre care se distinge cea de la Poduri, precum și așezări din epoca bronzului și fierului (Hallstatt și La Tène). Menționăm de asemenea cercetarea amănunțită a davelor de la Răcățau

și Brad, prima descoperită în punctul Cetățuia, pe malul Siretului, a doua pe promontoriul de la Brad, comuna Negri. În noua configurație arheologică, determinată de descoperirea acestor două dave, Tamasiava și Zargidava, situate pe malul stîng al Siretului, la care se adaugă Utiava (Tg. Ocna) și Petrodava (Neamț), luînd în considerație și descoperirea celui mai mare tezaur monetar antic la Măgura — putem afirma că aceste importante descoperiri (pe lîngă multe altele de mai puțină însemnătate) implică zona geografică a județului Bacău în ep centrul istoriei generale a geto-dacilor.

Cercetarea feudalismului timpuriu atestă, prin descoperirile arheologice de la Dămieniști, Bacău, Cîrligi, punctul Izvoare, Faraoani, Oncești, Ștefan cel Mare etc., continuitatea neîntreruptă a populației dacoromane, confirmînd punctul de vedere lingvistic că procesul de formare a poporului nostru era încheiat la sfîrșitul sec. V și începutul celui următor.

Muzeografii băcăuani, cercetînd arhivele, identificînd locurile cu rezonanță istorică, studiînd monumentele istorice, au descoperit însemnate vestigii ale trecutului nostru istoric care confirmă vocația poporului român pentru cultură și civilizație. Astfel, au fost scoase la lumină în municipiul Bacău temelii ale unui monument feudal de la sfîrșitul secolului al XIV-lea, ruinele curților domnești ale lui Alexandrel, fiul lui Ștefan cel Mare; la Tg. Trotuș a fost delimitată aria satului medieval, dezvelindu-se și temelii unei bisrici din sec. al XV-lea, în care se oglindesc, prin incendiile repetate, vicisitudinile care s-au abătut de-a lungul secolelor asupra regiunii.

Toate aceste descoperiri, făcute în cei douăzeci de ani care au trecut de la istoricul Congres al IX-lea al P.C.R., coroborate cu informații cuprinse în documente de arhivă ilustrează faptul că nu există eveniment mai important în istoria noastră la care oamenii acestor meleaguri să nu fi participat sau să nu fi contribuit la înfăptuirea lui. La secția de artă, muzeografii au reușit să strîngă în colecții, organizate după criterii științifice, opere artistice de mare valoare. Nu este artist plastic important care să nu fie reprezentat și în colecțiile muzeului din Bacău și ale căror lucrări să nu figureze în expoziția de bază.

Proceedînd la valorificarea moștenirii culturale, colectivul complexului muzeal, la indicațiile organelor de partid și de stat județene, s-a orinetat în direcția introducerii în circuitul valorilor artistice creația pictorului băcăuan Nicu Enea, organizînd în acest scop o bogată și interesantă expoziție permanentă cu cele mai bune lucrări ale sale. Casa memorială Nicu Enea adăpostește astfel cea mai mare parte din creația plastică a pictorului, care, împreună cu obiectele sale personale, recompun atmosfera de muncă și de viață a artistului.

De asemenea, în 1971, ca semn de prețuire a marelui poet George Bacovia, Complexul muzeal a organizat în casa de pe strada cu același nume, în care a locuit poetul, filiala de literatură a muzeului, cu un mare număr de obiecte aparținînd autorului poeziei „Plumb“. Numeroase manuscrise, cărți din biblioteca personală a poetului, volume de poezii, studii, tablouri și alte piese care au aparținut lui Bacovia, sînt

expuse după criteriile muzeistice, constituind o expoziție care evocă memoria lui George Bacovia. Prietenului său, profesorul universitar Gheorghe Tabacaru, eminent pedagog, cu care Bacovia a scos revista "Ateneu", i s-a organizat cu prilejul centenarului nașterii sale o documentată expoziție în localul fostei școli de la Hemeiuși. Tot pe meleagurile băcăuane s-a născut și ilustrul savant român Vasile Pârvan, arheolog, istoric și filozof. Complexul muzeal a reorganizat, cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la nașterea sa, punctul muzeistic de la Perleu, îmbogățind expoziția cu noi documente și piese muzeistice. O altă cale de valorificare creatoare a acestei bogate moșteniri de valori spirituale o constituie organizarea unor manifestări culturale complexe ca simpoziioane, sesiuni de comunicări și referate, expoziții de carte, recitături de poezie, studii și articole publicate în revista Ateneu sau Carpaia etc.

Secția de științele naturii posedă o modernă expoziție de bază, laboratoare și depozite pentru colecții. La această secție s-au adăugat un Vivariu (1983) și un Observator astronomic popular (1984) cu o bine dotată bază de observație directă a cerului și cu un planetariu. Ambele compartimente efectuează activități complexe, de la cercetarea științifică pînă la întreținerea și conservarea exponatelor, întreținere deosebit de dificilă în cazul exponatelor vii sau a instrumentelor optice de mare precizie și sensibilitate.

În ce privește cercetarea științifică a colectivului de specialiști de la secția de științele naturii, pe lângă aspectele teoretice privind determinarea florei și faunei în funcție de condițiile de relief și microclimat, a fost abordată și latura sa aplicativă.

Astfel, în domeniul botanicii, studiul briofitelor, s-a făcut pe linia evidențierii rolului lor în menținerea echilibrului ecologic, asigurînd vitalitatea formațiunilor forestiere, în deosebi a celor naturale. S-au studiat elementele stratului muscinal și al raportului acestuia cu celelalte strate de vegetație de pe Valea Uzului, pe muntele Nemira, în jurul municipiului Bacău, stabilindu-se contribuția briofitelor în asigurarea procesului hidric și menținerea umidității. Menționăm de asemenea, studiul florei lichenologice foarte sensibilă la acțiunea factorilor poluanți, mai ales a compușilor oxigenați ai sulfului. Acest studiu a condus la acumularea unor observații cu valoare practică pentru stabilirea gradului de poluare relativă a unor zone industriale, lichenii fiind folosiți ca indicatori. Este de remarcat faptul că pentru prima dată sînt întreprinse studii sistematice bio-ecologice și etologice privind rolul halictidelor în polenizarea plantelor furajere și medicinale.

O cercetare îndelungată și perseverentă a pus în evidență, la modul calitativ, modificări profunde a ornitofaunei din municipiul Bacău, ca urmare a dezvoltării urbanistice și industrializării orașului și a creșterii numărului de lacuri de acumulare pe râul Bistrița.

Activitatea științifică cu caracter aplicativ a atras la cercurile tinerilor naturaliști un număr tot mai mare de elevi. Aici tinerii învață să

adopte o atitudine responsabilă față de păstrarea și conservarea mediului înconjurător, condiție sine qua non a supraviețuirii omului în natură.

Casa memorială Ion Borcea, organizată în 1966 în comuna Racova, ca semn de prețuire a marelui savant, și expoziția documentară Ion Ionescu de la Brad, fondatorul învățămîntului agronomic modern din țara noastră, pun în evidență interesul populației băcăuane pentru valorificarea tradițiilor științifice, sensibilitatea ei față de aportul valoros adus și de generațiile oamenilor de știință din trecut.

Amplă activitate de cercetare științifică, de valorificare și conservare a patrimoniului cultural național a dus la acumularea unui număr mare de colecții și la depistarea a 400 de monumente istorice și comemorative de război.

Din datele centralizate la O.J.P.C.N. rezultă că, la această dată (1985), pe teritoriul județului Bacău se află în păstrare la diferiți deținători peste 235.000 de bunuri culturale din care 80.000 sînt susceptibile de a fi înscrise în patrimoniul cultural național.

Din punctul de vedere al categoriilor de bunuri, ponderea este deținută în ordine de bunuri arheologice și arhivistice, bunuri științifice, artistice, opere de artă plastică și artă decorativă, carte veche, manuscrise și documente cu caracter probatoriu, precum și monumente istorice, monumente comemorative de război și monumente de arhitectură. Cu sprijinul organelor județene de partid și de stat și în colaborare cu deținătorii bunurilor culturale au fost realizate o serie de lucrări menite să asigure o resturare și conservare corectă, științifică a bunurilor din patrimoniul cultural național. În această acțiune se înscriu amenajările de la cimitirul eroilor din Poiana Sărată, restaurările monumentelor comemorative de pe Muntele Măgura (Tg. Ocna), Oituz, Scorțeni etc.

Pentru conservarea și păstrarea obiectelor de artă feudală românească și carte veche a fost organizat unul din cele mai moderne depozite la Bogdana, comuna Ștefan cel Mare. La Curtea domnească din Bacău sînt în curs de termnare lucrările de restaurare și conservare pentru introducerea în circuitul turistic al acestui important complex istoric medieval. Au fost conservate „in situ” rezultatele descoperirilor arheologice de la Brad, Tg. Trotuș, Răcățău, palatul domnesc de la Mînaștirea Cașin și palatul domnesc al lui Alexandrel.

Valoarea educațională a acestui imens patrimoniu, acumulat pe parcursul anilor se face pe coordonatele indicațiilor date de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, care sublinia necesitatea punerii „la baza activității politico-ideologice, de formare a conștiinței socialiste, a omului nou, concepția revoluționară despre lume și viață, materialismul dialectic și istoric, tot ce este nou în domeniul științei și al cunoașterii umane”.

Prin semnul acestor prețioase indicații, colectivele de specialiști ale Complexului muzeal județean au restructurat expozițiile de bază, la care s-a pus artă punându-se accentul pe o mai pregnantă subliniere a continuității neîntrerupte a poporului român în spațiul carpato-danubiano-carpatic cu piese arheologice descoperite pe teritoriul județului Bacău, spațiului său pentru cultură și civilizație, pentru unitate, independență

Prin reorganizarea expoziției de bază de la secția de științele naturii s-a abandonat viziunea statică, pur taxonomică de prezentare a expoziției trecându-se la o ilustrare dinamică a ecosistemelor, prezentând fiziologia mecanismului genetic direct al proceselor fundamentale de transformare a lumii vii. Astfel, expozițiile de bază au devenit instrumente eficiente de formare a unei imagini științifice despre lume, despre natură și societate, de cultivare a dragostei față de valorile materiale și spirituale ale poporului nostru, față de pământul patriei. Colectivul Complexului muzeal județean a organizat numeroase activități culturale de valorificare a patrimoniului muzeal (simpozioane, expuneri, dezbateri, mese rotunde, sesiuni de comunicări științifice etc.) sub genericele titluri: „60 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român“, „2050 de ani de la formarea primului stat dac centralizat și independent“, „40 de ani de la înfrângerea fascismului în Europa“, „Epoca Ceaușescu — epoca cea mai bogată în împliniri din istoria poporului român“ Reuniunile științifice de magnitudinea simpozionului de tracologie, sau a simpozionelor intitulate „Opera lui Vasile Pârvan în orizontul științei și culturii contemporane“, „Contribuția României la înfrângerea fascismului“, „Epoca Ceaușescu — epoca marilor realizări“, „Habitat '76“, „Știința și condiția umană“, „Starea actuală a cosmologiei“, etc. au contribuit la educația patriotică și revoluționară a publicului băcăuan și la sensibilizarea lui la marile probleme ale revoluției tehnico-științifice contemporane, la consecințele impactului om-natură, în condițiile dezvoltării impetuoase a civilizației tehnologice și urbanizării județului Bacău.

Serile muzeale, saloanele științifice, în care se pun și se dezbate probleme de frontieră ale științelor, de logica științei sau de teoria informației și ciberneticii, contribuie în bună măsură la dezvoltarea spiritului critic și a deprinderilor de a gândi și reprezenta lumea reală prin prisma științei moderne și a materialismului dialectic și istoric. Prin întreaga sa activitate, colectivul complexului muzeal contribuie la formarea unei imagini științifice despre lume și viață, la dezvoltarea conștiinței revoluționare și patriotice a marelui public.

„Epoca Ceaușescu — epoca marilor împliniri“ a constituit și pentru Complexul muzeal județean Bacău, epoca celor mai bogate înfăptuiri în acest sensibil domeniu al valorilor spirituale.

20 ANNÉES DES GRANDES REALISATIONS
DANS LE DOMAIN DES MUSÉES
1965—1985

R é s u m e

Pendant ces vingt ans (1965—1985) à la suit du IX-eme Congres du P.C.R. le musée du district de Bacău a connu une veritable developpement de la recherche scientifique dans toutes directions (archéologie, histoire, science naturelle), de la conservation et de la restauration du patrimoine culturale nationale. Le patrimoine du musée accumulé dans ce vingt ans est impressionnant et représente un moyen precieux pour l'éducation patriotique, scientifique et revolutionaire de la jeunesse.